

Purpose. To substantiate the interaction of the institution of education with families of children 6-7 years as an important pedagogical condition of their legal education and outline the directions of its practical implementation in the pedagogical process of the institution of preschool education and elementary school.

Results. The interaction between the family, the institution of preschool education and the elementary school in the legal education of children is determined by the complex process of mutual influence of these social institutions of legal socialization on each other, which is characterized by the implementation of ties and relations of a social institution and small group whose main objective is the effective legal education of the child at the transition from preschool to junior school age. The expediency of the interaction of the family and educational institutions is due to the fact that the family, institutions of preschool education and elementary school are linked by the form of continuity, which ensures continuity, continuity and perspective of their educational cooperation. It was emphasized that the provision of such interaction contributes to the effective implementation of the uniform requirements for the legal education of the child in order to form it as a subject of legal relations and own legal consciousness. The results has shown, that the investigated interaction is intended to be implemented both through the use of traditional (collective, group, individual) and innovative forms of work with parents, the priority of which are those built on dialogue, on realization of the personal and socially oriented model of communication in the triad "teacher – child – parents "; provide for the exchange of successful experiences of family rearing of the child; inviting parents from a happy family to share their experiences with others; provide a systematic interaction between the pedagogical team and the families of pupils.

Conclusion. Further scientific research requires the investigation of an aspect of ensuring the relationship between the legal and moral upbringing of children, requiring the introduction of the basic legal aspect to the content of moral education with the specification of the views of children about their rights and responsibilities and the rights of others and the responsibilities of people, the formation of their conscious attitude to rights, the development of the bases of legal consciousness, the formation of a model of lawful conduct.

Key words: pedagogical condition; family, educational institution; legal upbringing; preschool education; elementary school; children 6–7 years old; interaction; childhood.

Одержано редакцією 11.11.2017
Прийнято до публікації 18.11.2017

УДК 378.37.001 (045)

ЗАЄЦЬ Наталія Юхимівна,
аспірантка кафедри педагогіки, управління та
адміністрування, ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН України,
e-mail: Natalia.zayets@ukr.net

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ – ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ

Анотація. Розглянуто окремі аспекти готовності до професійної мобільності фахівців в умовах сьогодення. Орієнтуючись на теоретичний доробок науковців, виокремлено критерії готовності вияву професійної мобільності, періоди розвитку системи формування готовності до професійної мобільності фахівців.

Ключові слова: професійна мобільність; готовність; критерії готовності до професійної мобільності; створення змісту; соціальний інтелект; нові і адаптивні погляди; крос-культурна компетентність; обчислювальне міркування; новітня медіа грамотність; трансдисциплінарність; дизайн-мислення; когнітивне управління; віртуальне співробітництво.

Постановка проблеми. Цілеспрямований розвиток сучасного суспільства відбувається шляхом розв'язання першочергових завдань. Одна з найвідоміших концепцій, яка характеризує реакцію суспільства на історичні чи природні обставини, належить британському філософу Арнольду Тойнбі [4]. Він сформулював закон «виклику і відповіді», згідно з яким існує така закономірність: як тільки перед суспільством виникає нова проблема (виклик) часу, воно формує рішення (відповідь), що впливає на подальший розвиток людства. Чинники мінливості можуть бути як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, пов'язані з розгортанням цивілізації в часі, зі зміною фаз життєвого циклу, поглиненням іншою цивілізацією, сходженням з історичної арени. Через «відповіді» на виклик часу в суспільстві формуються нові соціальні устрої, нові види діяльності, які будуть сприяти появі способів адаптації особистості до швидкозмінних умов, а отже розвитку її професійної мобільності.

Дана концепція вдало корелює з сучасним терміном «професійна мобільність», сутністю її внутрішнього і зовнішнього характеру. Нині саме професійна мобільність стає викликом для професіонала, а сформована готовність до професійної мобільності – відповіддю, яка дозволяє успішно реалізувати себе в контексті професійної діяльності та особистісному самовдосконаленні шляхом розвитку навичок і вмінь, які в перспективі можна ефективно застосовувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. В останні роки активно здійснюється дослідження вітчизняними і зарубіжними науковцями проблеми професійної мобільності фахівців різних галузей. Різні аспекти значення професійної мобільності фахівця на ринку праці розглядали такі науковці, як П. Блау, Н. Василенко, Л. Данилов, Н. Ничкало, О. Симончук, Д. Чернілевський та ін. Психолого-педагогічний аспект формування професійної мобільності висвітлено в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених, таких як Л. Амірова, Л. Горюнова, Є. Іванченко, Н. Кожемякіна, Л. Сушенцева, І. Хом'юк та ін. Особливості формування професійної мобільності під час навчання в закладах освіти досліджували Ю. Клименко, Н. Коробко, Л. Сушенцева, І. Шпекторенко та ін.

Дослідження готовності особистості до певного виду діяльності здійснювали О. Абдулліна, О. Карпова, Н. Кічук, З. Курлянд, Н. Ничкало, А. Семенова, Р. Хмелюк, О. Цокур та ін. Питанню готовності до професійної мобільності фахівців присвятили свої наукові розвідки С. Герасимова, І. Лапіна, Л. Сушенцева, С. Нужнова та ін.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Урахування в узагальненому вигляді загальноцивілізаційних освітніх тенденцій визначає шляхи модернізації сучасної системи освіти. Особливістю сучасного світу професій є заміна монопрофесіоналізму поліпрофесіоналізмом [3], необхідність протягом життя мобільно оновлювати професійно необхідні знання й неодноразово перевчатися в фаховій сфері, продовжувати освіту, підвищувати або змінювати кваліфікацію та професійний статус (позицію) [5].

Це визначає актуальність проблеми готовності до професійної мобільності сучасних фахівців, оскільки професійна мобільність виступає в нинішніх умовах однією з важливих характеристик взаємодії людини зі світом професій, її професійного розвитку, самовдосконалення як ключової якості фахівця третього тисячоліття. Попри значний інтерес науковців до окресленої проблеми, дослідження формування готовності до професійної мобільності фахівця висвітлено недостатньо.

Метою статті є виявлення сутності й узагальнення поглядів щодо сучасного розуміння готовності до професійної мобільності фахівців крізь призму сучасних освітніх тенденцій.

Викладення основного матеріалу дослідження. Думку про те, що вимоги до сучасного фахівця зростають, стають викликом сьогодення і до них потрібно

адаптуватися, поділяють науковці, фахівці – професіонали всіх сфер діяльності, суспільні організації, які намагаються виявити ключові компетентності фахівця XXI століття, упроваджують програми з їх розвитку.

У 2011 році незалежною комерційною дослідницькою групою «Інститут майбутнього» (IFTF) було опубліковано звіт за результатами дослідження «Трудові навички майбутнього 2020» (Future Work Skills 2020), в якому визначені 10 «трудова навичок для майбутнього» (ten work skills for the future) [16], ними стали :

1. *Створення змісту (sense-making)* – полягає в вмінні виявлення глибинного змісту або значущості для прийняття рішень.

2. *Соціальний інтелект (social intelligence)* – проявляється у здатності правильно розуміти поведінку людей. Ця здатність необхідна для ефективної міжособистісної взаємодії й успішної соціальної адаптації.

3. *Нові і адаптивні погляди (novel and adaptive thinking)* – розвиває вміння міркувати, що дозволяє шукати шляхи вирішення проблем, виходячи за межі діалектичного формалізму.

4. *Крос-культурна компетентність (cross cultural competency)* – сприяє готовності до сприйняття спільного і відмінного в культурах, розвиток здатності сприймати і реагувати на нові контексти.

5. *Обчислювальне міркування (computational thinking)* – здатність перетворювати об'ємну кількість інформації в абстрактні поняття та на їх основі будувати міркування, акцентуючи увагу на головному.

6. *Новітня медіаграмотність (new media literacy)* – полягає в умінні критично оцінювати і розвивати контент, уміло користуватися медіа ресурсами.

7. *Трансдисциплінарність (transdisciplinarity)* – означає інтеграцію різноманітних форм і методів із метою розв'язання пізнавальних чи професійних проблем. У широкому сенсі цей термін можна трактувати як єдність знань за межами конкретних дисциплін.

8. *Дизайн-мислення (design mindset)* – полягає в методології вирішення поставлених завдань, що базуються на творчому підході, особливостю якого є застосування креативних ідей.

9. *Когнітивне управління (cognitive load management)* – визначається за вмінням ефективно аналізувати, синтезувати і відокремлювати інформацію, зосереджуватися на головному.

10. *Віртуальне співробітництво (virtual collaboration)* – характеризується вмінням створення ефективного адаптивного віртуального професійного середовища.

Аналіз запропонованих у звіті навичок майбутнього дає нам можливість стверджувати, що успіх сучасного фахівця залежить від докладених зусиль. Щоб бути успішним у прийдешньому тисячолітті, потрібно володіти передбаченням, ефективною навігацією й мобільністю на фоні стрімкої динаміки організаційних форм і професійних вимог [11, с. 2].

Слушною в контексті нашого дослідження, вважаємо думку Е. Тоффлера про те, що крім соціальних чинників, потребу сучасного фахівця бути професійно мобільним в умовах динамічності ринку праці визначально характеризують розвиток науки і виробництва, модернізація техніки, упровадження нових технологій. Крім того, потребу бути професійно мобільним фахівцем у суспільстві визначають сучасні процеси глобалізації економіки. Унаслідок цього, через посилення мобільності змін чинник динамічної невизначеності все більше характеризує мінливість ринку професій і зміни соціально-професійних ситуацій [15].

Термін «мобільність» (від лат. *mobilis* – рухливий, здатний до швидкого переміщення, дії) у наукових дослідженнях почав активно застосовуватися в 20-х роках

XX ст. Саме в цей час у фундаментальній праці П. Сорокіна «Соціальна мобільність» була детально описана концепція соціальної мобільності, яка і нині слугує підґрунтям для подальших досліджень різних видів мобільності науковцями сучасності.

Професійна мобільність розглядається науковцями як складник соціальної мобільності. Сучасна довідникова література трактує термін «професійна мобільність» як «здатність швидко змінювати вид праці, переключатися на іншу діяльність у зв'язку зі змінами техніки і технології виробництва. Вона виявляється у володінні системою узагальнених прийомів професійної праці та застосуванні їх для успішного виконання будь-якого завдання на суміжних за технологією ділянках виробництва» [12, с. 194].

Про значну зацікавленість проблемою професійної мобільності українськими науковцями свідчить вибірковий контент-аналіз здійснених наукових досліджень останнього десятиліття. Свої наукові розвідки вітчизняні науковці спрямовують на дослідження розвитку професійної мобільності фахівців різних галузей і майбутніх фахівців різних сфер діяльності, зацентровуючи увагу на значущості розвитку професійної мобільності як ключового складника сучасної особистості (табл. 1):

Таблиця 1

Контент-аналіз наукових досліджень із проблеми професійної мобільності в Україні

№	Тема та автор дослідження	Рік
1	Іванченко Є. А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Євгенія Анатоліївна Іванченко. – Одеса, 2005. – 181 с.	2005
2	Ващенко А. М. Формування професійної мобільності майбутніх офіцерів у процесі навчання у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Андрій Миколайович Ващенко. – Одеса, 2006. – 261 с.	2006
3	Кожемякіна Н. І. Соціально-педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх менеджерів-аграріїв : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Іванівна Кожемякіна. – Одеса, 2006. – 329 с.	2006
4	Хом'юк І. В. Теоретико-методичні засади формування базового рівня професійної мобільності майбутніх інженерів : монографія / І. В. Хом'юк. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 380 с.	2009
5	Хорунжа Л. А. Формування інтелектуальної мобільності старшокласників у навчальному процесі загальноосвітньої школи : автореф. ... дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.09 / Л. А. Хорунжа. – Харків, 2009. – 19 с.	2009
6	Пріма, Р. М. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти : дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 / Пріма Раїса Миколаївна. – Луцьк, 2010. – 466 с.	2010
7	Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах : теорія і практика : монографія / Лілія Леонідівна Сушенцева ; за ред. Н. Г. Ничкало ; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 439 с.	2011
8	Клименко Ю. А. Професійна мобільність майбутніх учителів у країнах Євросоюзу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Юлія Анатоліївна Клименко. – Умань, 2011. – 231 с.	2011

9	Гринько В. О. Психологічні засади розвитку професійної мобільності викладача вищої школи : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / В. О. Гринько ; Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2012. – 22 с.	2012
10	Вороновська Л. П. Формування професійної мобільності майбутніх фахівців комунального господарства : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лариса Петрівна Вороновська. – Харків, 2016. – 171 с.	2016
11	Коробко Н. В. Формування професійної мобільності майбутніх магістрів педагогіки вищої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталя Валеріївна Коробко. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – 262 с.	2017
12	Сачук Ю. Є. Формування соціально-професійної мобільності майбутніх викладачів інформатики в процесі магістерської підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Юлія Євгеніївна Сачук. – Луцьк, 2017. – 267 с.	2017

Професійна мобільність, на думку Р.Пріми, характеризує внутрішній (мотиваційно-інтелектуально-вольовий) потенціал особистості, що лежить в основі гнучкої орієнтації й діяльнісного реагування в динамічних умовах (як соціальних, так і суто професійних) відповідно до власних життєвих позицій; забезпечує готовність до змін і реалізацію цієї готовності у своїй життєдіяльності (готовність особистості до сучасного життя з його багатоаспектними чинниками вибору); детермінує професійну активність, суб'єктивність, творче ставлення до професійної діяльності, особистісного розвитку, що сприяє ефективному розв'язанню фахових проблем. [10].

Є. Іванченко зазначає, що професійна мобільність майбутніх фахівців є інтегрованою якістю особистості, що виявляється у здатності успішно переключатися на іншу діяльність або змінювати види діяльності з залученням правової сфери; умінні ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у згаданих сферах і порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого згідно з аналізом економічної й соціальної ситуації в державі; володінні високим рівнем узагальнених професійних знань, досвідом їх удосконалення й самостійного здобування; готовності до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання завдань у галузі економіки і фінансів, спираючись на передові світові тенденції; орієнтації в кон'юнктурі ринку праці [5, с. 31].

У дослідженні зарубіжного дослідника І. Солоненко професійна мобільність розглядається як інтегративна характеристика готовності і здатності особистості до якісного і швидкого оволодіння ключовими і професійними компетенціями, до постійного підвищення своєї компетентності в різних видах професійної діяльності, до успішного кар'єрного зростання, побудові власної траєкторії професійного розвитку і ефективному функціонуванню в різних соціально-професійних співтовариствах, самореалізації людини у професії й житті [13].

Про професійну мобільність як про готовність і здатність фахівця до зміни професійних виробничих завдань, до освоєння нових спеціальностей чи змін у них, що виникають під впливом технічних і технологічних перетворень, тобто ефективну адаптацію особистості до професійних вимог, говорить науковець Е. Зеер [4].

Професійна мобільність як суб'єктивне явище, що представляє собою інтегроване явище особистості, що виражається здатністю і готовністю індивіда до змін своєї професійної позиції, статусу і до переміщень у професійній сфері на основі окремих світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, знань відповідно до індивідуальних потреб, розглядається в наукових дослідженнях Б. Ігошева [6].

Як бачимо, науковцями поняття «професійна мобільність» найчастіше розглядається як «інтегрована якість особистості» та як сукупність «професійних якостей», що виражає певну «здатність і готовність». Крім того, ми можемо говорити про професійну мобільність фахівця лише за умови його реалізації в певній діяльності.

Логіка дослідження зумовлює необхідність уточнення сутності дефініції «готовність», що, на нашу думку, поглиблює розуміння ключового поняття «готовність до професійної мобільності фахівців». Так, в академічних виданнях, зокрема, «Великому тлумачному словнику» поняття «готовність» пояснюється як «стан чи властивість», а поняття «готовий» означає: 1) «який зробив необхідне приготування, підготувався до чого-небудь»; 2) доведений до повної готовності, придатний для використання або споживання; приготовлений; який уже зроблений, цілком закінчений у своєму виготовленні; виготовлений, завершений; заздалегідь продуманий, підготовлений, складений; який уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності» [2].

Аналіз наукових джерел дає нам можливість стверджувати, що готовність пов'язується з діяльністю (професійною, зокрема) і слугує певним цілісним механізмом, у якому найважливішими є дві характеристики: психологічна готовність і операційна готовність. У свою чергу, професійна готовність розглядається як інтегративна якість особистості фахівця, у структурі якої є компоненти, що обумовлюють успішність здійснення професійної діяльності в цілому [1]. Щодо готовності до професійної мобільності, то в контексті дослідження нам імпонує думка С. Нужиної [9], яка розглядає готовність до професійної мобільності як певну соціально-педагогічну систему, здатну до саморозвитку, що забезпечує оптимальні умови для готовності майбутнього фахівця до вибору індивідуальної стратегії майбутньої професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства і розвитку нових наукоємних технологій.

Визначення системи розвитку готовності до професійної мобільності в умовах закладу вищої освіти як тієї, що саморозвивається, дозволяє, на думку науковця, урахувати такі її властивості, як відкритість, нелінійність, динамічна ієрархічність, гнучкість, а також принципи цілеспрямованості, наступності, урахування потенційних можливостей системи взаємної адаптації.

Готовність до вияву професійної мобільності характеризують у цілому діяльнісний і суб'єктний критерії [8] (табл. 2):

Таблиця 2

Характеристика критеріїв готовності вияву професійної мобільності
(за О. Нікітіною)

ДІЯЛЬНІСНИЙ КРИТЕРІЙ	СУБ'ЄКТНИЙ КРИТЕРІЙ
<ul style="list-style-type: none"> – відкритість до змін; – здатність до цілевизначення, планування дій, проектування власного професійного розвитку і досягнення професійно значущих компетенцій у розв'язанні професійних завдань; – уміння знаходити оптимальні виходи з ситуації утруднення й аргументувати варіант вибору рішення; – якість обґрунтованості явищ професійної діяльності; – активний самовияв у звичайних і спеціально змодельованих (квазіекстремальних) умовах; – усвідомленість, широта, інтенсивність, стабільність спрямованість (соціальна, професійна, особистісна) на досягнення високих результатів діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> – рефлексивний показник (уміння оцінювати сформовану ситуацію й оцінювати свої можливості); – спрямованість на подолання ситуації утруднення (потреби, мотиви, світогляд, установки, цілі); – вольові риси (рішучість, наполегливість, самостійність, ініціативність); – потреба в суб'єкт-суб'єктній взаємодії у процесі професійного становлення.

Орієнтуючись на теоретичний доробок науковців, визначаємо *готовність до професійної мобільності фахівця як цілісну якість особистості, що проявляється у здатності до неперервного професійного, особистісного самовдосконалення і саморозвитку, що забезпечує успішне професійне зростання.*

У розвитку системи формування готовності до професійної мобільності фахівця виділяється три періоди [2, с. 3] (рис. 1):

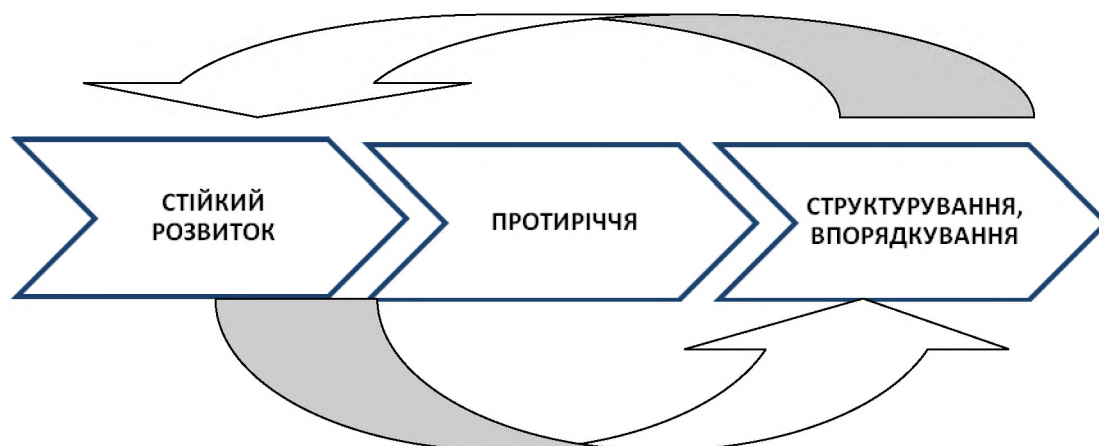

Рис. 1. Періоди розвитку системи формування готовності до професійної мобільності

Для першого періоду характерним є стійкий розвиток, під час якого відбувається складна цілеспрямована, запрограмована діяльність. Другий період визначається протиріччями між усталеними відносинами і соціально-економічними змінами в суспільстві, що приводить до появи різного роду інновацій в освітній системі, накопичення новітніх способів розв'язання проблем, що пов'язані з підготовкою професійно-мобільних фахівців. Система знаходиться у стані постійного пошуку сприятливого для нових умов режиму функціонування. Третій період – структурування, упорядкування, початок стійкого розвитку (зменшується розмаїття форм і методів, виникають стійкі форми нових відносин між суб'єктами освітнього процесу, проходить набір оптимальних засобів функціонування системи). У самій системі проходить визначення цілей розвитку, саморозвитку. У цей період може виникати зворотний зв'язок: повернення до почасового періоду означає досягнення певної межі впорядкованості.

Таким чином, кожен фахівець у процесі професійної діяльності систематично зустрічається з новими «викликами», яким мають слідувати відповідні «відповіді», а також особистісні зміни і трансформації. Готовність до професійної мобільності забезпечує здатність фахівцю за рахунок систематичного освоєння нових знань і вмінь реалізувати свої відповідні особистісні ресурси у своїй професійній діяльності, яка, у свою чергу, забезпечує мотивацію за рахунок зміни статусу, матеріальних потреб або особистого задоволення. Ключовими якостями особистості у структурі професійної мобільності вважаємо активність, цілеспрямованість, гнучкість, креативність, адаптивність, які можуть проявлятися лише у професійній діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Кожна людина, крокуючи своїм професійним шляхом, щоб бути конкурентоздатною й успішною, повинна постійно вдосконалювати знання й навички, що необхідні для самореалізації в сучасному суспільстві, бути готовою до будь-яких змін, уміти швидко й ефективно адаптуватися до нових умов, тобто бути мобільною. Відтак, реалії сьогодення свідчать про те, що фахівець повинен бути готовим до самостійної активної мобілізації зусиль і можливостей

у здійсненні професійної діяльності – до професійної мобільності. Готовність до професійної мобільності реалізується фахівцем шляхом створення індивідуальної траєкторії саморозвитку, можливості самостійного структурування змісту і форм самовдосконалення з урахуванням кращих освітніх тенденцій і передового досвіду. Тому актуальною нині стає цілеспрямована підготовка фахівця шляхом формування готовності до професійної мобільності як ключової якості особистості.

Подальші наукові розвідки спрямовуватимемо на поглиблення теоретичного обґрунтування й розроблення педагогічної технології формування готовності до професійної мобільності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Богданов В. Н. Введение в акмеологию / В. Н. Богданов, В. Г. Зазыкин. – Калуга : КГПУ, 2001. – 144 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1446 с.
3. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования России : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Лилия Васильевна Горюнова. – Ростов-на-Дону, 2006. – 427 с.
4. Зеер Э. Ф. Многозначность феномена «мобильность» в профессиональном образовании / Э. Ф. Зеер // Социально-профессиональная мобильность в XXI веке : сб. материалов и докладов Междунар. Конф. (г. Москва, 29–30 мая, 2014 г.). – Москва, 2014. – С. 30–36.
5. Іванченко Є. А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Є. А. Іванченко. – Одеса, 2005. – 20 с.
6. Игошев Б. М. Сущностно-логический анализ мобильности как межнаучного понятия / Б. М. Игошев // Педагогическое образование в России. – 2014. – № 1. – С. 105–111.
7. Мясникова Т. И. Развитие профессиональной мобильности в процессе профилизации подготовки будущих специалистов в вузе : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Т. И. Мясникова. – Екатеринбург, 2010. – 23 с.
8. Никитина Е. А. Педагогические условия формирования мобильности будущего педагога : дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Елена Александровна Никитина. – Иркутск, 2007. – 224 с.
9. Нужнова С. В. Сущность и структура понятия профессиональной мобильности в современном обществе [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rusnauka.com/Pedagog/185.html>
10. Пріма Р. М. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Раїса Миколаївна Пріма. – Луцьк, 2010. – 466 с.
11. Печеранский И. П. Отчет «Future work skills 2020» : задачи для непрерывного образования (философско-педагогические заметки) / И. П. Печеранский // Непрерывное образование : XXI век. – 2016. № 1 (13). – С. 14–22 doi: 10.15393/j5.art.2016.3046
12. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко ; за ред. Н. Г. Ничкало. – Київ : Вища школа, 2000. – 380 с.
13. Солоненко В. А. Психолого-педагогические аспекты когнитивной мобильности личности / В. А. Солоненко // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2008. – № 80. – С. 509–513.
14. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії : Скорочена версія томів : I–VI Д. Ч. Сомервелла. – Київ : Основи, 1995. – Т. 1. – 614 с.
15. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – Москва : АСТ, 2004. – 560 с.
16. Future Work Skills 2020. Retrieved from http://www.iftf.org/uploads/media/SR1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

References

1. Bogdanov, V. N., & Zazikin, V. G. (2001). *Introduction to acmeology*. Kaluga (in Russ.)
2. *Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language* (2001) / [ed. by V. T. Busel]. Kyiv; Irpin' (in Russ.)
3. Goryunova, L. V. (2006). *Professional mobility of a specialist as a problem of developing education in Russia: diss. ... of the doctor ped. science*. Rostov-na-Donu (in Russ.)
4. Zeer, E. F. (2014). *The ambiguity of the phenomenon of «mobility» in vocational education. Social and professional mobility in the XXI century: Sat. materials and reports of the Intern. konf. Moscow* (in Russ.)
5. Ivanchenko, Ye. A. (2005). *Formation of professional mobility of future economists in the process of studying at higher educational institutions: aftoref. diss. ... of the PhD*. Odesa (in Ukr.)

6. Igoshev, B. M. (2014). Essential-logical analysis of mobility as an inter-scientific concept. *Pedagogicheskoye obrazovaniye v Rossyi (Pedagogical Education in Russia)*, 1, 105–111 (in Russ.)
7. Myasnikova, T. I. (2010). *The development of professional mobility in the process of profiling the training of future specialists in the university: the author's abstract. diss. ... cand. ped. sciences.* Ekaterinburg (in Russ.)
8. Nikitina, E. A. (2007). *Pedagogical conditions of formation of mobility of the future teacher: diss. ... cand. ped. sciences.* Irkutsk (in Russ.)
9. Nuzhnova, S. V. *The essence and structure of the concept of professional mobility in modern society.* Retrieved from <http://www.rusnauka.com/Pedagog/185.html>
10. Pruma, R. M. (2010). *Theoretical and methodical principles of formation of professional mobility of the future specialist of elementary education: diss. ... dokt. ped. sciences.* Lutsk (in Ukr.)
11. Pecheranskyi, I. P. (2016). Report «Future work skills 2020»: tasks for continuous education (philosophical and pedagogical notes). *Neprerivnoye obrazovaniye (Continuing education: XXI century)*, 1 (13), 14–22 doi: 10.15393/j5.art.2016.3046
12. *Professional education: vocabulary* / Goncharenko, S. U.; ed. by Nichkalo, N. G. (2000). Kyiv: Higher school (in Ukr.)
13. Solonenko, V. A. (2008). Psihologo-pedagogical aspects of cognitive mobility of the person. *Izvestiya RGPU im. A. I. Gertsena (News of the RSPU named A. I. Herzen)*, 80, 509–513 (in Russ.)
14. Toynbi, A. Dzh. (1995). *History Research: Abbreviated version of volumes: I–VI (Vol. I) D. Ch. Somervella.* Kyiv: Osnovy (in Ukr.)
15. Toffler, E. (2004). *Shock of the future.* Moscow: AST (in Russ.)
16. *Future Work Skills 2020.* Retrieved from http://www.iftf.org/uploads/media/SR1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

Abstract. *ZAYETS Nataliya Yuhimivna. Readiness for professional mobility of specialists is the answer to the challenges of time.*

Introduction. *The article deals with the problem of professional mobility through the prism of the concept of «challenge and response» by the British philosopher Arnold Toynbee. According to her, professional mobility is a challenge for the professional, and the preparedness for it is an answer that allows you to successfully realize yourself in the context of professional activity and personal self-development through the development of skills and abilities that can be effectively applied in the long term.*

Purpose. *Identification of the essence and generalization of views on the modern understanding of readiness for professional mobility of specialists through the prism of modern educational tendencies.*

Results. *It is noted that a professionally mobile specialist should make some effort to respond (according to the report of the Independent Commercial Research Group IFTF study Future Work Skills 2020) «трудовам навикам для майбутнього» (ten work skills for the future).*

The essence of the concept of «professional mobility» as «integrated quality of the person», as a set of «professional qualities», expressing a certain «ability and readiness», is expressed, which is expressed only if it is implemented in a certain activity.

Relying on the theoretical work of scientists, the criteria for the readiness of the manifestation of professional mobility, the periods of development of the system for preparing readiness for professional mobility of a specialist are singled out.

The readiness for professional mobility of a specialist as an integral quality of the personality is revealed, which manifests itself in the ability to continuous professional, personal self-improvement and self-development, which ensures successful professional growth.

Conclusion. *The necessity of purposeful training of a specialist by forming readiness for professional mobility as a key personality and further scientific research in this direction is proved.*

Key words: *professional mobility; readiness; criteria for readiness for professional mobility; creating content; social intelligence; new and adaptive views; cross-cultural competence; computational reasoning; the latest media literacy; transdisciplinarity; design thinking; cognitive management; virtual co-operation.*

*Одержано редакцією 20.11.2017
Прийнято до публікації 27.11.2017*